

סיכום מושב הקיץ הראשון של הכנסת ה-19

בימים אלה מגיע לסופו מושב הקיץ הראשון של הכנסת ה-19 (אפריל עד יולי 2013). במרכז סדר היום והפעילות של המושב עמדו **התקציב וחוק ההסדרים**. על אף שנדמה היה אולי שסדר היום המרכזי של החברה בכלל והכנסת והממשלה בפרט הוא חברתי, סדר יום זה לא בא לידי ביטוי בתקציב, שכולל שורה ארוכה של גזרות חברתיות קשות, שפוגעות בשכבות הסוציו-אקונומיות הנמוכות ועד לשכבות הביניים, ואינו מבטא שינוי תפיסה חברתית ו/או שינוי של סדרי עדיפויות. בין השאר, נקבעו במסגרת התקציב: העלאת המע"מ באחוז, פגיעה בקצבאות ילדים ([לעמדת האגודה](#)), הקפאת הרפורמה ברפואת השיניים ([לעמדת האגודה](#)), העלאת מיסים לכל שכבות האוכלוסייה, קיצוץ רוחבי במשרדי הממשלה (דהיינו בשירותים החברתיים), ועוד. במסגרת התקציב הוחלט גם על החזרת **תכנית ויסקונסין**, בשמה החדש "יוצאים לעבודה", במתכונת דומה לזו שהתקיימה בעבר ובוטלה. הצעת החוק עברה בקריאה ראשונה וצפויה להידון במושב הבא. בעקבות ביקורת ציבורית, לרבות של חברי כנסת וארגונים ([לעמדת האגודה](#)), הצהירו השרים האמונים על התכנית כי יוכנסו בה שינויים משמעותיים שיבטיחו הגנה על זכויות המשתתפים בה, דבר שנוטר עוד לראות אם וכיצד יבוא לידי ביטוי. עניין נוסף ששולב במסגרת התקציב הוא תיקון חקיקה שמאפשר **החרמת רכבים** ממי שיש לו חובות לרשויות המס, בדרך פוגענית שעוקפת פסיקת בג"ץ ושיש בה כדי לפגוע בזכויות יסוד ([לעמדת האגודה](#)). הצעת חוק זו צפויה להיות מקודמת במהלך המושב הבא.

בנוסף לתקציב קודמו כמה וכמה תכניות מאד משמעותיות ע"י הממשלה:

ראשית, **התכנית של הממשלה להתיישבות הבדואים (מתווה פראוור/בגין)** אושרה ע"י הממשלה. בהתאם לכך, הצעת החוק להסדרת התיישבות הבדואים בנגב, שעניינה הסדרת הבעלות על קרקעות הבדואים בנגב, אושרה בקריאה ראשונה וצפויה לבוא לדיון במושב הבא בוועדת הפנים של הכנסת. זאת על אף ביקורת – הן מהאוכלוסייה הבדווית עצמה והן מקרב ארגוני זכויות אדם ואחרים ([לעמדת האגודה](#)). המדובר בהצעת חוק הפוגעת בזכויות יסוד של האוכלוסייה הבדווית – בראש ובראשונה בזכות לשוויון ולקניין. בנוסף, היא תהווה בסיס גם לקידום חלק התכנון של תכנית הממשלה (תכנית פראוור/בגין) שעניינה הסדרת היישובים הבדווים, בדרך של ריכוז הבדווים לתוך יישובים באזור הסייג שבנגב תוך פינוי של כ-35 אלף איש/מבתיים, הריסת יישוביהם, ופגיעה באורחות חייהם ובקהילתם.

בנושא פליטים, הכנסת אישרה הצעת חוק להגבלה של הוצאת כספים ע"י מסתננים מישראל ([לעמדת האגודה](#)) ואישרה בוועדת השרים רציפות על הצעת חוק להגבלת העסקה של מסתננים ([לעמדת האגודה](#)). בנוסף התקיימו מספר רב של דיונים בנושא מבקשי המקלט בוועדות השונות, וניתן לסכם ולומר שלא חל שינוי במדיניות הממשלה בנושא זה ונמשכת המדיניות של הגבלת יכולתם לעבוד ולקבל שירותים חברתיים, תוך כוונה לקדם את מעצרים וגירושם חזרה למדינות המוצא שלהם.

דבר נוסף שראינו במושב הזה, הוא שורה של **הצעות חוק אנטי דמוקרטיות** שהגישו והתחילו לקדם ח"כים שונים. הצעות החוק עברו את אישורה של ועדת השרים לחקיקה, לעיתים על אף התנגדות שרת המשפטים והיועץ המשפטי לממשלה. בין הצעות החוק הללו: הצ"ח חוק יסוד מדינת הלאום היהודי של ח"כ יריב לוין ואיילת שקד (טרם הובאה לוועדת שרים לחקיקה), הצ"ח זכויות התורמים למדינה של ח"כ יריב לוין ([לעמדת האגודה](#)) (אשרה בוועדת שרים לחקיקה ביום 16.6.13), הצ"ח הגבלת תרומות ממדינות זרות לארגונים של ח"כ איילת שקד (טרם הובאה לוועדת השרים לחקיקה). בשלב זה לא קודמו הצעות חוק אלה, ולא ברור אם הממשלה תאפשר לקדם אותם בהמשך. הצעת חוק נוספת שהותחל בקידומה במושב הנוכחי (אשרה בוועדת שרים לחקיקה ביום 6.5.13, עברה טרומית והובאה לדיון בוועדת חוקה ביום 25.6.13), ויש בה כדי לפגוע באופן קשה בחופש הביטוי, היא הצעת חוק האוסרת על **לשון הרע נגד חיילי צה"ל** ([לעמדת האגודה](#)). יצוין, כי היועץ המשפטי לממשלה הביע עמדתו כי המדובר בהצעת חוק בלתי חוקתית.

עוד אישרה הממשלה במושב הזה שורה של **חוקים והצעות בנושא תכנון ובניה**. בראש ובראשונה הוארך חוק הוד"לים ואושרו תיקון והרחבה לחוק הוד"לים, רפורמה מקיפה בתחום התכנון והבניה, תכנית דיור ממשלתית גדולה להקמת 150 אלף יחידות דיור ועוד. תיקונים אלו צפויים להיות נדונים בכנסת במהלך המושב הבא. על אף חשיבות הטיפול בנושא של דיור והסרת חסמים במערכת התכנון, בכל ההצעות הללו לא קיימת חשיבה חברתית – אין בהן אפשרות לדיור בר השגה ולהבטחת מגוון אוכלוסיות, לא שולבו כלים חברתיים של תכנון (ייצוג הולם, ערר, הרחבת התנגדות, יועצים חברתיים וכיוצא"ב) להבטחת האינטרסים הציבוריים ועוד. ([לעמדת האגודה, המטה לתכנון חברתי והקואליציה לדיור בר השגה](#)).

בנוסף לסוגיות הללו, להלן כמה סוגיות נוספות שהאגודה טיפלה בהם במהלך המושב:

בתחום זכויות בהליך הפלילי: חוק המאבק בטרור שאושר ע"י הממשלה לחקיקה בדין רציפות, אשר מעגן בחקיקה קבועה (להבדיל משעת חירום שהיא זמנית) שורה של פרקטיקות פוגעניות, כמו השימוש במעצרים וצווים מנהליים ועוד ([להרחבה](#)); חוק האלכוהול, שמעניק לשוטרים סמכות להחרים ולשפוך משקאות במקומות ציבוריים באופן גורף לאחר השעה 21:00, עוגן כחוק קבוע (ולא כהוראת שעה שהיא זמנית) ([להרחבה](#)); חוק הרעש, שמאפשר כניסת שוטרים לבתים לטיפול ברעש, והאגודה סברה כי יש לוודא שנעשה באופן מידתי וראוי ([להרחבה](#)); חוק המישוש, המאפשר לשוטרים לערוך חיפוש על גופו של אדם בשל חשד בלבד, והאגודה מתנגדת לו בשל החשש לשימוש מפלה ופרופיילינג ([להרחבה](#)).

בתחום זכויות עובדים: קידום הצעת חוק שעניינה מעבר להעסקה ישירה של עובדי קבלן ([להרחבה](#)).

בתחום זכויות נשים: נשק מאבטחים – טיפול בנשיאת נשק ע"י מאבטחים שלא במסגרת העבודה ([להרחבה](#)); דפו פרוורה – מעקב אחרי אילוצן של נשים אתיפיות ליטול אמצעי מניעה ([להרחבה](#)); העלאת גיל הנישואין המותר מ-17 ל-18 ([להרחבה](#)).

בתחום זכויות בהליכי הפרטה: סמכויות פקחים – המשך העברת סמכויות ליבה של המשטרה לידי פקחים עירוניים ([להרחבה](#)); גביית חובות ברשויות המקומיות ללא הסדרה ופיקוח תוך פגיעה בזכויות יסוד ([להרחבה](#)).

בתחום מעמד ואזרחות: בדיקת רקמות להוכחת אבהות – משרד הפנים אינו ממלא את הוראת בית המשפט ומפנה הורים לבית המשפט או לבדיקת רקמות כמוצא ראשון ולא אחרון לצורך הוכחת הורותם והכרה בילדיהם כאזרחים.

בתחום הגנת הפרטיות: מעקב אחר הקמת המאגר הביומטרי, המהווה פגיעה חמורה בפרטיות ובביטחון הציבור ודליפתו תגרום לנזק בלתי הפיך [\(להרחבה\)](#).

בתחום חופש הביטוי וההפגנה: אלימות שוטרים – טיפול בסוגיה של שימוש בכוח מופרז של שוטרים בהפגנות [\(להרחבה\)](#).

בתחום מעמד המיעוט הערבי: שוויון בחינוך – הקמת ביה"ס בשפה הערבית בנצרת [\(להרחבה\)](#); תכנון ובנייה – טיפול בנושא תכנון ובניה והריסות בתים בישובים ערביים [\(להרחבה\)](#).

בתחום הזכויות החברתיות: הזכות למים – איסור על ניתוק וקביעת הנחות במים [\(להרחבה\)](#); גביית חובות – פעילות לצורך קביעת הסדרים סוציאליים לגביית חובות [\(להרחבה\)](#), הוצאה לפועל – הארכת הוראת השעה בדבר איסור על מאסר בשל חובות כספיים [\(להרחבה\)](#).